

Чарівна Соломія.

Літературно-музична вітальня до річниці з дня народження співачки С. Крушельницької для учнів 9-11 класів.

Мета: Виховувати у гімназистів любов до прекрасного, сприяти формуванню естетичного смаку, розкривати красу й багатогранність музичного мистецтва, розвивати інтерес до культурної спадщини нашого народу.

Святково прикрашена зала. На столику ведучих вишитий рушник, ваза з гілочкою калини, осінні квіти. На книжковій виставці розкладка з фотографіями, матеріали з музею співачки, художня література про Соломію Крушельницьку.

Ведучий І. Серед найбільших співаків кінця 19-1 пол. 20 століття Соломія Крушельницька була символом досконалості і неперевершеності. Її незрівняної краси лірико-драматичне сопрано - рідкісне явище в світовому оперному мистецтві.

Послухайте арію Чіо-Чіо-Сан з однойменної опери Д. Пуччіні у виконанні співачки (запис 1910 року).

Ведучий ІІ. Народилася Соломія Крушельницька 23 вересня 1972 року в селі Білявинцях Бучацького повітку на Тернопільщині, над мальовничою річкою Стрипою, серед свіжості навколишніх гаїв і лісів.

"В Білявинцях над Стрипою

Під золотою липою

Схилився до плоту глід.

Десь там моя стежина є,

Десь там моя калина є

-Дитинства перший слід".

Володимир Вихрущ, поема "Соломія"

Ведучий І. Батько Соломії - український священник і хоровий диригент Амвросій Васильович Крушельницький, мати співачки -Теодора Григорівна, була донькою священника і письменника Савчинського.

(Учні переглядають перший слайд - батьки Соломії)

Доля священника Амвросія Крушельницького складалася так, що за своє життя він з 1868 року шість разів міняв місце парафії. У 1874-1875р.р. сім'я Крушельницьких жила в передгір'ї Східних Бескидів - у селі Тисові Болехівського деканату, де й сьогодні збереглася стара церква, в котрій маленька Соломія слухала з сестрами урочистий спів релігійних хоралів. Тоді в Тисові спалахнула пошесть холери, яка звалила з ніг і Соломію.

Ведучий II. Про цю подію Одарка Бандрівська розповідає напівлегенду, котра довго жила в родині Крушельницьких, а учасники драматичного гуртка покажуть її. Прийшло горе в хату Крушельницьких. Маленька Соломія захворіла на холеру.

- Що нам діяти? - голосила в розпуці мати.
- В тих краях, - заспокоював дружину Амвросій, - вже була колись холера, то хтось із стареньких людей міг би порадити, як врятувати дівчину.
- Підіть-но, отче, лишень до старенької цілительки Марини, що живе під лісом на Корчунку. Може вона дасть пораду?
Застав Амвросій Марину, а вона заговорила:
- Йдіть, отче, у гори. Отак просто йдіть, йдіть дорогою з села на полудне. Лісом, лісом, аж побачите хату лісовика, потім підете направо до високого дуба і знайдете під скалою чисте джерело. Принесіть з того джерела води, і давайте доньці багато пити. Та вода є цілюща, бо спливає до джерела з глибин гірських і вбирає в себе соки коренів деревини, трав і квітів.

Ведучий II. Сів отець Амвросій на коня і поїхав в гори. Шукав довго джерело, та не знаходив, вже думав ні з чим повертати додому. Коли ж побачив у лісі оленя, який повільно пробирався поміж кущами. Майнула думка: олень йде до води, до лісового джерела. Пішов непомітно за ним і надібав джерело під скалою. Припав він до води і наче святі сили ввійшли в його єство. Набрив води і попрямував до коня. Тут зозуля закувала.

- Зозуленько, пташечко! Закуй моїй Соломійці на щастя-долю!
- Ку-ку! Ку-ку! Ку-ку! ~ пролинуло лісом.
- Буде жити моя Соломійка, бо так весело і багато разів зозуля закувала, - радів батько.

Ведучий I. Привіз Крушельницький цілющу воду. За порадою Марини поставив ліжко з хворою донькою у саду, на свіжому повітрі. Зміцніла Соломійка від тої води і стала на ноги, перемогла жахливу хворобу.

Ведучий II. Мати Соломії завжди згадувала, що то рідна земля-матінка врятувала тоді її донечку цілющою водою і передала дівчині свою силу, красу і чарівний голос. А батько Амвросій прижартовував:

- Пила донька чисту воду з щедрих джерел свого народу, тому й до слави такої дійшла.

Ведучий І. В кінці 1878 року батько Соломії одержав парафію в Білій, коло Тернополя. Про цей час сестра Соломії Олена Охримович згадує:

"Ми жили в stodолі, бо хата була стара і обшарпана і потребувала великого ремонту. На подвір'ї у нас завжди було зелено, гарно. Перед ганком - клумба, чарівний квітник, а зі сходу - великий садок".

(На екрані - слайд "Сім"я біля хати")

Соломія вчилася дома, приватно. "Батько почав учити нас читати ноти, співати на голоси... Ми вже співали цілу низку подільських народних пісень і галицьких романсів, твори Шуберта, Мендельсона, Глінки та багато інших творів... Згодом ми влаштовували домашні концерти для гостей, виступали в народних строях. Всі ми також співали в сільському хорі, організованому батьком. Дуже часто Соломія заступала батька і диригувала хором сама".

(Прослуховування української народної пісні "Ой летіли білі гуси", 1913р.)

Ведучий ІІ. Першою вчителькою юної Соломії з хоралу і гри на фортепіано була Євгенія Барвінська, дружина професора Тернопільської учительської семінарії Олександра Барвінського. Барвінські були частими гостями у Білій, були хресними батьками брата Соломії Володимира. Саме в колі цих друзів відбулися поважні розмови про музичне навчання Соломії. В 1886-1890р.р. Соломія навчається у Тернопільській музичній школі товариства "Приятелів музики". З 1 вересня 1891 року С.Крушельницька розпочала навчання на вокальному факультеті Львівської консерваторії Галицького музичного товариства. Ведучий І. Крушельницька прийшла до консерваторії із значною підготовкою. Мала добрі знання з теорії музики і музичної літератури, практичні навички з вокалу і гри на фортепіано, культуру артистизму з попередніх концертних виступів. Її батько добре володів італійською і німецькою мовами, свої знання він передавав доньці.

(Перегляд слайдів "Перші виступи", "Студентка консерваторії")

Ведучий ІІ. Навчання у консерваторії було успішним. У консерваторському дипломі написано: "Цей диплом отримує панна Соломія Крушельницька як свідоцтво мистецької освіти, здобутою взірцевою старанністю і надзвичайними успіхами, особливо на публічному концерті 24 червня 1893 року, за які була відзначена срібною медаллю..." Дирекція консерваторії відзначила здібності молодій співачки: "Має всі дані, щоб стати окрасою першорядної сцени".

(Прослуховування твору Е.Гріга "Пісня Сольвейг" італійською мовою у виконанні С.Крушельницької)

Ведучий I. З першого року навчання в консерваторії Соломія стала солісткою українського хору Львівського "Бояна", в концертах якого співала аж до 1914 року.

Восени 1893 року Крушельницька виїхала до Італії. У Мілані вона вдосконалює свій голос у знаменитого професора Фаусти Креспі, а акторську майстерність - у професора Конті.

У 1895-1899 рр. Соломія гастролювала у Львові, Кракові, в італійських містах, на півдні Франції. Під час гастролей вона знайомиться з письменниками М.Павликом, І.Франком, В.Стефаником, М.Кропивницьким.

Ведучий II. Під час гастролей співачки в 1897 році в столиці Чілі Сантьяго на знак безмежної поваги до великого таланту у театрі після вистави випустили білих голубів. Це був зеніт світового визнання слави української співачки.

Вирує натовп. Білий голуб
сидить у неї на долоні.
Чілійці дякують за голос
русинці - русій примадонні.
Схилила голову в поклони!

Не бачило таких прощань іще Сантьяго.

Володимир Лучук

Ведучий I. П'ять сезонів (1898-1902р.р.) Крушельницька - примадонна Варшавської опери. У листопаді 1899 року дирекція Варшавської опери примусила Соломію взяти участь у концерті для родини російського царя у маєтку Скарневічах біля Варшави. Горда українка в знак протесту проти царського свавілля на Україні заспівала тужливу народну баладу "Ой попід гай зелененький брала вдова лен дрібненький".

Ведучий II. Ось як описує цю подію Дмитро Павличко у вірші "Концерт у царя":

"У царські позолочені покої
Зайшла спокійна, горда і смутна,
А серце билося в несупокої.
Співати будеш катові Росії
В його тяжких палатах, що стоять
На костях рідних предків, Соломіє!
Але йому ти мусиш нагадать,

Що не померла українська мова,
Засуджена до шибениць-розп'ять!
Лунала пісня. Плакала діброва.

Колосся шелестіло на лані,
О кручу хвиля хлюпала дніпрова.
Ішли селом дівчата голосні,
Подільський гай озвався солов'їно
До сонця, що вставало вдалині.
Немов серпанок, звуки піаніно
Зникали в сяйві голосу.
Дочка Твоя співала-мстила, Україно!
Цар дихав, як здихаюча потвора,
А Соломії усмішка в ту мить
Була, як спис, промовиста й сувора:
Тієї пісні-мови не убить".

Ведучий I. Дальші гастрольні виступи Крушельницької відбулися у Франції, Чілі, Бразилії, Аргентині, Португалії, Іспанії, Італії. Відгуки про її гастролі були однозначні: "Соломія Крушельницька, безперечно, є однією з найбільших артисток сучасної доби". У римському театрі "Костанца" артистці піднесли чотирнадцять кошиків з квітами, а хтось кинув до її ніг троянду.

Читець. "А зал відгукнувся нестримно і лунко, до ніг Крушельницької впала з балкона, -прекрасним і щирим душевним дарунком злетіла до неї троянда червона. Та квітка пахуча, незаймано-чиста, як вдячності символ за спів солов'їний, безмірне захоплення вічного міста -в вінок тріумфальний дочки України". Анатолій Попов.

Ведучий II. Про незвичайні успіхи Соломії італійська газета писала: "її були добре відомі всі жіночі партії опер Вагнера, але вона надала перевагу Ізольді, що стала її другою натурою. Потім її спокусила Лорелея - сирена створена мріями Гейне, на роль якої Тосканіні ще й досі не знайшов виконавиці, яка могла б зрівнятись з Крушельницькою". Після того, як 1904 року співачка дає нове життя героїні опери Пуччіні "Мадам Батерфляй", автор опери не міг втримати сліз хвилювання і вдячності.

(Перегляд слайдів "Різні сценічні образи").

О мама мія, мама мія! Рида,
сміється Соломія,-Італія
наслухалась чимало, Однак такого
ще не знала.

Бентежно, щемно голос лився,
– Сказав Пуччіні, як вклонився,
– Із вами ожила моя "Богема"...

Весь світ завмер... О Соломеа!

Любов Васильчук

Ведучий I. Востаннє, в 1915-1920р.р. нею любувалися глядачі в театрах Італії, Монако, Португалії. У 1920р. Соломія Крушельницька залишила оперну сцену, пізніше виступала як камерна співачка з такими ж тріумфами, як і на оперній сцені.

Де б не була Соломія, вона завжди мріяла про Україну. "Мені радісно, - писала вона М.Павлику, - вертати в свої сторони з-за багато причин. Перше всього зобачуся з своїми людьми, а також, будучи у Львові, щось дасться зробити і для української музики".

"Вона ішла, і генії схилялись,
її монархи ждали і країни,
Від оплесків гучних міста здригались,
Але душа жадала України.
Квітками шлях встеляли їй столиці,
За світ краси, за пісню солов'їну,
-А їй напитися б із рідної криниці,
А їй побачить рідну Україну".

Олесь Дорінченко

(Перегляд слайду "Крушельницька в Україні")

Ведучий II. У 1928 році Соломія провела турне по Галичині, а влітку 1932 року приїхала з Італії до рідного краю. Гостювала у сестер, давала концерти у Львові і Станіславі.

"Святись твоє імення, Соломіє,
За те, що ти вернулась з чужини,
Що вічна пам'ять мармуром біліє,-
Про неї шепчуть з вітром ясени.
"І чути спів твій, батькова надіє,
Мов ангельські відлуння з вишини,
Та бачить світ, як сяє, пломеніє,
Твоя ясна зоря з Галичини".

Левко Крупа

(Прослуховування української народної пісні "Через сад-виноград")

Ведучий I. Восени 1939 року С.Крушельницька повернулася назавжди до рідного Львова, де в 1945-1952р.р. працювала професором вокалу у Львівській консерваторії ім. М.Лисенка. У 1951 році їй було присвоєно звання заслуженого діяча мистецтв України.

"У консерваторії іде урок...
У її косах срібляста сивина.
Це вона тепер професор-жінка, Соломія,
славна українка".
Володимир Вихрущ

Серце великої української співачки перестало битися 15 листопада 1952 року.

"Затихла пісня солов'їна
У невимовності гіркій.
Прийшла до неї Україна,
Прийшла, щоби вклонитись їй.
Прийшли берізки і тополі,
І білоцвітна заметіль,
Лиш буйний вітер в чистім полі
Ридав, затамувавши біль.
На рідної Вітчизни лоні,
Під неба зоряним вікном,
У Личаківським пантеоні
Вона тут поруч із Франком".
Володимир Вихрущ

(Перегляд слайду "Останній дар співачці").

Ведучий П. На могилі співачки споруджено пам'ятник "Співучий Орфей", що продовжує її чарівний спів.

Вчитель. Наша команда однодумців дякує Вам за увагу і запрошує всіх до співпраці.

